

ἀκτὴν τῆς Ἑρμιόνης νήσων Πιτυοῦσα εἶναι ἢ Πέτσα, οὐχὶ δὲ ἡ ὑπερβόρειος Ἀλιοῦσα· ἀν δὲ ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμὴν ὅτι Ἀλιοῦσα εἶναι ἢ Πέτσα, τότε ἡ μετ' αὐτὴν Πετσοπούλα (κατὰ τὴν σειρὰν τοῦ χωρίου τοῦ Παιουσνίου) πρέπει νὰ ᾖναι ἢ Πιτυοῦσα, αὐδαίς δὲ τόπος μένει διὰ τὴν ἐκεῖθεν τῆς Πιτυοῦσης Ἀριστεράν, μηδεμίαν ἄλλην νήσου ὑπαρχούσης ἀνατολικομεσημβρινῶς τῆς Πετσοπούλας· πρὸς δὲ τούτοις δὲν ἠθέλην ἐξηγηθῆ διατί νὰ παραλείψῃ ὅλως ὁ Παιουσανίας τὴν Χηνίτσαν, ἥτις παρακειμένη ὡς αἱ ἄλλαι εἰς τὴν αὐτὴν ἀκτὴν τῆς Ἑρμιόνης, εἶναι μὲν μικρά, ἀλλὰ μεγαλειτέρα τῶν Τρικράνων καὶ ὀπωσαῦν εὐφορος.

Ἐπὶ τέλους παρατηρῶ, ὅτι ἡ λέξις Πιτυοῦσα (Πιτυόεσσα) ἐμφαίνει νήσον φέρουσαν πίτυς· ἡ δὲ νήσος Πέτσα μέχρις ἐσχάτων ἦν πλήρης πιτύων, καὶ νῦν δὲ ἡ πίτυς εἶναι τὸ παντὸς ἄλλου ἀγρίου δένδρου μᾶλλον εὐδοκιμοῦν ἐν αὐτῇ καὶ στολίζει διὰ πυκνοτάτου δάσους τὴν δυτικομεσημβρινὴν πλευρὰν τῆς νήσου. Ἄν τούτωντιον ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ Πέτσα εἶναι ἢ τὸ πάλαι Ἀλιοῦσα, ἐκλάθωμεν δὲ ὡς Πιτυοῦσαν τὸ νησιδίον τῆς Χηνίτσας, ἢ, κατὰ τὸν κ. Ἀνάργυρον, πάνυ ὅμως ἀπιθάνως, τὸν πατρώδη βράχον Μπροῦμπουθι, τὸν προσκειμένον δυτικῶς εἰς τὴν Πέτσαν (ὑποθέσεις ἀμφοτέρως ἀντιφασκούσας πρὸς τὴν σειρὰν τῶν νήσων ἀναφέρει ὁ Παιουσανίας, ὅστις τὴν Πιτυοῦσαν τίθει μετὰξὺ Ἀλιοῦσης καὶ Ἀριστερῶν), τότε ἥκιστα ἐξηγεῖται ἡ ἰδιότης τοῦ νησιδίου ἢ τοῦ θαλασσίου βράχου ὡς πιτυοφόρου.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 5 Ἰανουαρίου 1865.

ΔΙΟΜΗΑΝΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ.

ΑΝΑΜΙΚΤΑ.

Ἐπιστολὴ Θ' (*).

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὴν 9 Ὀκτωβρίου 1864.

Τῷ διευθετῆ τῆς Πανδώρας.

* Ὅδηγός τοῦ βίου, σύγγραμμα ἠθολογικόν, διασκευασθὲν ὑπὸ Δ. Ἰ. Οἰκονομοπούλου ἱατροῦ. Μέρος πρῶτον. Χαρακτῆρες. Ἀλεξανδρεία, 1864. — Εἰς 8,ον ἐκ σελ. 240.

* Χρηστοθήσια πρὸς χρῆσιν τῶν παιδίων ὑπὸ Β. Α. (Βασ. Ἀργυροπούλου διδασκάλου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ). Ἀθήναις 1864. — Εἰς 8,ον ἐκ σελ. 325.

* Ἐπιστημονικά παράδοξα ὑπὸ Δ. Σ. Στρούμπου, τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς φυσικῆς ἐν τῷ ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Ἀθήναις 1864. Εἰς 8,ον ἐκ σελ. 188.

* Τὰ κατὰ τὴν ἀποπεράτωσιν καὶ ἀνακαινίσιν τοῦ ἐθν. Πανεπιστημίου ὑπὸ τοῦ πρυτάνεως Κωνστ. Φρεαρίτου. Ἐν Ἀθήναις 1864. — Εἰς 8,ον ἐκ σελ. 134.

* Λαμαρτίνου ποιητικαὶ Μελέται μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως ὑπὸ Ἀγγέλου Σ. Βλάχου. Ἐν Ἀθήναις 1864. — Εἰς 8,ον ἐκ σελ.

—ο—

Ἡ βροχὴ ἐξακολουθεῖ ῥαγδαία, καὶ αἱ νεφέλαι, « βροκταῖαι, πυρόεσαι, ἐρίθρομοι, ἐδροκέλευθοι, » κρατοῦσί με ὡς ἄλλον δεσμώτην, οὐχὶ Προμηθέα ἀλλ' Ἐπιμηθέα, ἐντὸς τοῦ κοιτῶνός μου, καὶ μὲ βιάζουσι νὰ τερῆσω τὴν χθὲς δοθείσάν σοι ὑπόσχεσίν μου. Εἴθε οἱ συγγραφεῖς τῶν πονημάτων, περὶ ὧν θὰ ἐρμηνεύσω ἐν συντόμῳ τὴν γνώμην μου, νὰ μὴ καταρασθῶσιν, ὡς ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν ἐγὼ, τὰ ἀδυσώπητα νέφη τοῦ Βασπόρου!

Ἄξιον σημειώσεως ὅτι τὰ δύο πρῶτα τῶν ἀνωτέρω πονημάτων ἔρχονται ἐξ Αἰγύπτου. Μὴ τάχα πέπρωται νὰ λάβωμεν καὶ ἡμεῖς μαθήματα χρηστοθεσίας, ὡς πάλαι τὴν θρησκίαν οἱ πατέρες ἡμῶν, παρὰ τῶν ὄχθων τοῦ Νείλου; Ὅπως δὴ ποτε, προσαγορεύω προθύμως ἀμφοτέρω τὰ συγγράμματα, καὶ οἰωνίζομαι ὡς προδρόμους ἀφρονωτέρας ἠθικῆς συγκομιδῆς.

Ὁ Κ. Οἰκονομόπουλος διαιρεῖ εἰς τρία μέρη τὸ πόνημα αὐτοῦ· εἰς Χαρακτῆρας, Φυσιογνωμονίαν καὶ Φρενολογίαν· μόνον ὅμως τὸ πρῶτον ἐξεδόθη.

Οἱ Χαρακτῆρες ἐγράφησαν κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Θεοφράστου· οἱ πρῶτοι μάλιστα τριάκοντα εἰσὶν ἐράνισμα ἐκ τῶν τοῦ ἀριστοτελικοῦ ἐκείνου φιλοσόφου. Τοὺς μετ' αὐτοὺς τριακοντατρεῖς ἐπορίσθη διασκευάσας ἐκ Γάλλων, τοὺς δὲ λοιποὺς δεκατέσσαρας ἐξεπόνησεν αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς. Τοιαύτη ἡ διακόσμησις τοῦ πρώτου Μέρους.

Τὰ κυριώτερα προτερήματα τοῦ βιβλίου εἰσὶ παρ' ἐμοὶ κριτῆ δύο· ἡ ἐπανάληψις ἀρχαίων ἀξιωματικῶν καὶ ἡ συντομία. Οἱ ἀρχαῖοι ἐπὶ τούτων ἀνεπτυξάν καὶ ἐξηγίασαν τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς, ὥστε πᾶν ὅ,τι ἐρρέθη ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων, θεωρεῖται σχόλιον ἢ μᾶλλον λεπτολογία. Ἔχει τις νὰ εἴπῃ πλέον τῶν ὅσα ἐδογματίσεν ὁ Πυθαγόρας, ὁ Σωκράτης, ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Θεόφραστος, ὁ Πλούταρχος, ὁ Ἐπίκτητος καὶ ἄλλοι; ἢ δύναται νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰ παρ' αὐτῶν λεγθέντα χερίστερον καὶ σκοπιμώτερον;

Ὀνομάζω δὲ καὶ τὴν συντομίαν προτέρημα, οὐχὶ κυρίως διότι οἱ νέες πρὸς αὐτὴν ἀποστίνεται ὁ συγγραφεὺς εἰσὶν ἢ ὅλως ἀκαλλιέργητοι ἢ μικρὸν κεκαλλισ-

(*) Ὅρα φυλλάδ. 349—353.

γημένοι, ἀλλὰ διότι περιττὸν ν' ἀποδειχθῆ διὰ μακρῶν συλλογισμῶν τὸ καθήκον, τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἡμῶν ἔχει νὰ εἶναι τίμιος καὶ λάτρις τῆς ἀρετῆς. Ὅστις δὲν εὐρίσκει ἐν τῇ ἰδίᾳ συνειδήσει τὴν ἀπόδειξιν ταύτην, εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρη αὐτὴν ἐν βιβλίῳ;

Διὰ τοὺς λόγους τούτους νομίζω τὸ ἀνά χειρας πόνημα ἀρμόδιον νὰ καλλωπίσῃ, οὐχὶ τὰς ἀνυπάρκτους τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὁμογενῶν βιβλιοθήκας, ἀλλὰ τὰς ψυχὰς τῶν νέων μαθητῶν, διδόμενον εἰς ἀνάγνωσιν, καθόσον μάλιστα καὶ τὸ ὕφος ἔχει εὐληπτον καὶ ὁμαλόν. Προτρέπω μόνον τοὺς διδασκάλους ἢ γονεῖς νὰ ὑπερπηδῶσι τὰ μέρη ἐκεῖνα, ὅπου παρενείρονται ἀποφθέγματα περὶ προσώπων καὶ πραγμάτων σχέσιν ἔχόντων πρὸς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Ὀκτωβρίου. Τὰ ἀποφθέγματα, ἐπὶ ἱστορίας μάλιστα, εἰσὶ μαθηματικὰ πορίσματα μακροῦ χρόνου καὶ μακρῆς πείρας, λύσεις αἰνιγμάτων ἐπὶ πολὺ μενόντων ἀλύτων καὶ δυσκόλως τυγχανόντων Οἰδίποδος. Ἐνδέχεται, δὲν ἀντιλέγω, νὰ κυοφορήσῃ μεγάλη ἀγαθὰ ἢ ἐπανάστασις αὕτη, καὶ διὰ τοῦτο νὰ παραπεμφθῶσιν εὐλογητὰ εἰς γενεὰς γενεῶν τῶν ἐπανάστατῶν τὰ ὀνόματα ἔπειδὴ ὅμως ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκυφόρησε πρὸς τοὺς ἄλλοις τάφων μὲν ἀριθμὸν οὐκ ὀλίγον, νέον δὲ χρέος ἑκατομμυρίων δέκα, ἀπώλειαν τῶν πόρων, παραλυσίαν τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων καὶ ἀνατροπὴν τῆς δημοσίας πίστεως, καλὸν νὰ περιμείνωμεν ἐν σιωπῇ τὴν παμμοκάριστον ἐποχὴν ἐκείνην.

Τοῦ Κ. Ἀργυροπούλου ἡ *Χρηστοθήθεια* διεσκευάζεται κατ' ἄλλην μέθοδον, τὴν κατ' ἐρωταπόκρισιν μεταξὺ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ. Διαιρεῖται δὲ εἰς μέρη τέσσαρα, ἅτινα στρέφονται περὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ πρὸς τε ἑαυτὸν, τὴν θρησκείαν, τὸν πλησίον καὶ τὰ ζῶα. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ ἐξυμνοῦνται αἱ ἀρεταὶ καὶ σταλιτεύονται αἱ κακίαι.

Καὶ ἐν γένει μὲν ἄξιον μνεῖας τὸ σύγγραμμα ἄλλ' ἰδοὺ εἰς τί νομίζω καλὸν νὰ στήσῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ὁ φιλότιμος συγγραφεὺς κατὰ τὴν δευτέραν ἐκδοσιν ἔπειδὴ τὸ βιβλίον ἐξεπονήθη « πρὸς χρῆσιν τῶν παιδῶν », καὶ ὅπως « τὰ ἐν αὐτῷ μαθήματα χρησιμεύσωσι μᾶλλον ὡς πρῶται ἠχητικαὶ φωναὶ μουσικοῦ τινος ὄργανου (σελ. 48), ἐπεθύμουν νὰ γίνῃ συντομώτερον καὶ ν' ἀπαλειφθῶσιν αἱ μεταφυσικαὶ ἰδέαι, αἵτινες σκοτίζουσι μᾶλλον τὸν νηπιάζοντα νοῦν τῶν νεαρῶν μαθητῶν. Ὁ ὀρισμὸς, φέρ' εἰπεῖν, τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἐκτίθεται ἐν τῇ 48 σελίδι, δὲν εἶναι προανάκρουσμα ἢ, ὡς λέγει ὁ συγγραφεὺς, πρώτη φωνὴ ἠχητικῆ, ἀλλ' ἀκέραιον μέλος, οὐ τινος τοῦς σοφοῦς φθόγγους δὲν ἔχει τὴν ἰ-

κανότητά νὰ ἐννοήσῃ ὁ παῖς. Πρὸς τοῦτον « ὁ κριτικὸς ἢ δεσπρὸς ὅστις συσχετίζει δύο κόσμους τὴν ὕλην καὶ τὸν ἄυλον, — ἡ ζωικὴ ὕλη, — τὸ ἐξωτερικὸν καὶ παρεστατικὸν τοῦ ἀνθρώπου » καὶ τὰ παρόμοια, εἰσὶ βόμβοι κυμβάλου ἀλαλάζοντος, οὐ μόνον κρούοντες ἀπλῶς ἀλλὰ καὶ ἐκκυφοῦντες τὰ ὦτα. Ταῦτά φρονῶ καὶ διὰ τὸν ὀρισμὸν τοῦ νοῦς, τοῦ λόγου καὶ καθεξῆς. Δὲν λέγω, σημειωτέον, τοῦτο καλῶς, τοὺς ὀρισμοὺς κακοὺς ἢ ἄστοπον τὴν ἐρμηνείαν νομίζω μόνον ὅτι ἡ διδασκαλίαι, εὐστοχος πρὸς τοὺς ἀνωτέρων ἔχοντας ἡλικίαν, καταντᾷ ἄστοχος πρὸς τοὺς παῖδας. Οἱ ὀρισμοὶ, ἀσηρημένοι μάλιστα ἰδεῶν, ἐστῶσαν περιεκτικοὶ μὲν ὅσον ἔνεστι τῶν κυριωτέρων αὐτῶν στοιχείων, σύντομοι ὅμως, σαφεῖς καὶ ἀκριβεῖς διότι, ἐάν μάθωμεν ἐξ ἀρχῆς νὰ ἐξηγώμεν διεστραμμένως αὐτοὺς, διεστραμμένα καὶ θέλωμεν πράξει μετὰ ταῦτα. Ἐάν, παραδείγματος χάριν, ἐδιδασκόμεθα ἐκ νεότητος τὴν ἰδέαν τῆς ἐλευθερίας, ὅπως ὀρθῶς ὀρίζει αὐτὴν ὁ συγγραφεὺς (σελ. 172-177), ἀπὸ πόσων κακῶν ἠθέλωμεν σώσει καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν πατρίδα!

Ἐπεθύμουν πρὸς τούτοις τὸ ὕφος, οὐχὶ κακόζηλον ἢ ἀγοραῖον, ἀλλὰ ταπεινότερον, ἥττον περινενοημένον καὶ εὐληπτότερον πρὸς τοὺς παῖδας διὰ τοῦτο ἀνάγκη καὶ βραχυτέρων περιόδων. Τὸ κατ' ἐμὲ τοῦλάχιστον ἠθέλον ἀφυφύγει νὰ γράψω τὸ 4 ἐδάφιον τοῦ Α'. Κεφαλαίου τοῦ Β' Μέρους ὅπως ἐγράφη ἐν σελ. 55—56.

Ἐπειδὴ δὲ φρονῶ ὅτι, διὰ τὴν χρησιμότητα τοῦ πονήματος, θέλουσι γίνεαι καὶ νέαι ἐκδόσεις, ζητῶ τὴν ἀδειαν νὰ προσθέσω καὶ ποῖαν ἔχω γνώμην περὶ τῶν βιβλίων τῶν συντασσομένων χάριν τῶν παιδῶν. Κατὰ τὴν κρίσιν μου, ὅσον ὠραῖα καὶ ἂν ὦσι τὰ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενα, ἢ ἀποβαίνουσιν ὀχληρὰ, ἢ τοῦλάχιστον δὲν καρποφοροῦσιν ἀποχρώντως, ὅσακις παραδίδωνται ξηρὰ καὶ ὡς ἄλλα θεολογικὰ δόγματα πρὸς τοὺς παῖδας. Ἡ ἐμπειρία τῶν χάριν τούτων γραφόντων συνίσταται πρὸ πάντων εἰς τὴν ἀφελῆ καὶ δραματικὴν ἀφήγησιν, ἥτις γοητεύουσα κεντεῖ, ἀναπλέγει τὴν περιέργειαν, καὶ ἀναγκάζει τὸ παιδίον εἰς ἀνάγνωσιν καὶ ἄνευ τῆς βίας ἢ καὶ τῆς προτροπῆς τοῦ διδασκάλου.

Τὰ ἐπιστημονικὰ παράδοξα τοῦ Κ. Στρούμπου, μεταφρασθέντα, ὡς αὐτὸς λέγει, ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, εἰσὶν ἀποδείξεις ἐπιστημονικαὶ κατὰ τῶν φαινομένων, ἥτοι τοῦ μαγνητισμοῦ, τῶν περιστρεφομένων τραπέζων καὶ τῶν τοιούτων, ὧν ἡ ἀνεξέταστος παραδοχὴ γεννᾷ καὶ ἐνισχύει προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίας.

Καὶ ἀληθῶς αἱ προλήψεις, ὅταν μάλιστα μὴ καταπολεμηθῶσι ἐγκαίρως γηράσωσι, μεταβάλλονται

εις θρησκευτικὰς δόξας, αἵτινες ἐπὶ τοσοῦτον οἰστρο-
λατοῦσι τὰ λογικὰ ὄντα, ὥστε καθιστῶσιν ἐνίοτε
αὐτὰ καὶ τῶν κτηνῶν ἀλογώτερα. Εὐεργετῆι ἄρα
τὴν ἀνθρωπότητα ὅστις, ὡς ὁ καθηγητὴς Κ. Στρούμ-
πος, ἀγωνίζεται κατὰ τῶν προλήψεων τούτων. Ἄ-
ξιον δὲ σημειώσεως ὅτι ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, εἰ
καὶ νεωτέρᾳ καὶ ἀμαθεστέρᾳ τῶν ἄλλων εὐρωπαϊῶν
ἐπικρατειῶν, αἱ προλήψεις εἰσὶ καὶ πολὺ ὀλιγώτεροι
καὶ πολὺ ἀσθενέστεροι, δὴς δ' εἶπεν καὶ πολὺ ἀθώ-
τεροι τῶν ἐν ἐκείναις. Ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι οὔτε
Ἁγίων Ἰανουαρίων αἵματα ἀναλύονται, οὔτε θαύμα-
τα τῆς Ἀσπίλου Συλλήψεως τελοῦνται, οὔτε ἐργα-
στήρια μηχανητισμοῦ καὶ προγνωστικῶν ἰδρύονται·
ἐξ ἐναντίας ἐπεκτείνεται καὶ κρηταιοῦται καθ' ἐκά-
στην ὁ λεγόμενος σκεπτικισμὸς, ὀλεθριώτερα ἔχον
τ' ἀποτελέσματα ἢ αἱ προλήψεις· διότι τιμὴ, καθή-
κον, φιλοκατρία, δικαιοσύνη, εὐσέβεια κατήντησαν
λέξεις κεναί, καὶ τοσοῦτον μάλιστα, ὥστε πολλάκις
ὁ ἀμοιβῶν τῶν ἀρετῶν τούτων δὲν πιστεύει ὅτι κο-
μοῦσι τὴν ψυχὴν ἄλλου.

Ἀμφιβάλλω ὅμως ἂν πρέπη νὰ κατακριθῶσιν ὡς
ἐνισχύοντα τὴν πλάνην συνταγματικὰ τινὰ ἰδόντα
καὶ παρ' ἡμῖν τὸ φῶς περὶ μηχανητισμοῦ καὶ τῶν
τοιούτων. Ὁ κόμης Μονταλαβέρτ οὔτε ἀπκτεῶν
οὔτε ἀγύρτης εἶναι· καὶ ὅμως ἔγραψεν οὐ πρό πολ-
λοῦ τὸν βίον καὶ τὰ θαύματα τῆς ἁγίας Ἐλισάβετ.
Ἀμφιβάλλω δὲ τόσω μᾶλλον ὅσον ἢ ἐν τῇ *Πανθώρα*
διατριβῇ, τὴν ὁποίαν ψέγει ὁ συγγραφεὺς, ἀπλοῦν
καὶ μόνον σκοπὸν εἶχε νὰ δείξῃ ὅτι οἱ ἐν τῇ Αὔσει
μηχανητίζουσιν ὅπως ἀπ' αἰῶνων καὶ οἱ ἐν Τουρκίᾳ.
Ὁ πρό δεκαπέντε ἐτῶν ἀναγινώσκων τὸ περιοδικὸν
τοῦτο γινώσκει βεβαίως ὅτι μεταξὺ τῶν ἐντολῶν
αὐτοῦ ἔταξεν ἀνάκαθεν καὶ τὴν ἀναγραφὴν τῶν ἡ-
θῶν, τῶν ἐθίμων, τῶν δεισιδαιμονιῶν, τῶν δημο-
τικῶν παροιμιῶν καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων.

Τὰ κατὰ τὴν ἀποπεράτωσιν καὶ ἀνακαίνισιν τοῦ
πανεπιστημίου ἀνέγων μετὰ πλείστης προθυμίας,
οὐ μόνον ὅπως ἐρμηνεύσω καὶ γὰρ ὡς μέλος τῆς ἑλ-
ληνικῆς κοινωνίας εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν με-
γαλοπρεπῆ αὐτοῦ συντελεστὴν, τὸν Κ. Δ. Μπεναρ-
δάκην, καὶ τὸν προκαλέσαντα τὴν μεγαλοδωρίαν
καὶ ἐπιμεληθέντα τὴν ἐπισκευὴν φιλότιμον πρύτα-
νιν, Κ. Κ. Φρεακρίτην, ἀλλὰ καὶ διότι ἀνεῦρον ἐν
συνόψει τὴν ἱστορίαν τῆς γεννήσεως καὶ τῆς αὐξή-
σεως τοῦ ἀνωτάτου τούτου κατὰ κλητηρίου τῶν Μου-
σῶν. Τοῦ πανεπιστημίου ἡ ἰδρυσις εἶχε διαταχθῆ
ὑπὸ τοῦ βασιλέως περὶ τὰ μέσθ' Ἀπριλίου τοῦ 1837
ἔτους, τῶν δὲ μαθημάτων ἐγένετο ἐναρξίς μετὰ τι-
νας ἡμέρας, περὶ τὰς ἀρχὰς Μαΐου. Μετὰ πόθου δὲ
ἐνθυμοῦμαι ὅτι πρὶν ἢ ἀποφασισθῆν' ἀναβῶμεν πρὸς
τὴν ἀκρόπολιν, ὅπου τὸ πρῶτον ἤχησε τῶν καθηγη-

τῶν ἢ φωνῇ, τὴν νεολογίαν τῶν Ἀθηναίων, συμπιεζο-
μένην καθ' ἐσπέρως ἐν τινὶ ἄλλῳ στενῷ ἠδῆτηρίῳ,
προήλειπον εἰς τοὺς μέλλοντας ἀγῶνας ὁ Περικλῆς
Ἀργυρόπουλος, ὁ Λέων Μελάς, ὁ Ἰωάννης Σοῦτσος
καὶ ἄλλοι. Τὸν ἀφιλοκερδῆ ζῆλον τῶν διδασκάλων
τούτων, ἤμοιθε τότε ἢ δικκαῆς σπουδῆ τῶν ἀκροα-
τῶν· ἀλλὰ ποῦ σήμερον ὁ τόσος ζῆλος καὶ ἡ τοιαύ-
τη σπουδῆ; Ἄν εἶμαι βεβαίως μεμψίμοιρος, οὐδ' ἐξ
ἐκείνων οἵτινες ἀμείλικτοι πρὸς τὰ παρόντα ὑ-
μολογοῦσιν ἀδικακίως τὰ παρελθόντα· ἀλλὰ πα-
ρασταθεῖς μάρτυς συνεχῆς τῶν κυριωτέρων γεγονό-
των ἐν Ἑλλάδι, ἔχω τὴν μνήμην ἄλλην πινακο-
θήκην, ἐν ἣ ἀνευρίσκω σειρὰν εἰκόνων καὶ ἀνθρώ-
πων καὶ πράξεων, καὶ φρονημάτων καὶ αἰσθημάτων,
καὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν. Λυποῦμαι δὲ ἀναπολῶν ὅτι
τὸ ἔνθεον ἐκείνο πῦρ, τὸ ὁποῖον ἀναφλέγον ἔφερεν
ἡμᾶς ἀκχτασχέτους, παραμελοῦντας τὰ ἴδια, πρὸς
τὴν περίθλαψιν τῶν δημοσίων, ἢ ὅπως ἐσθῆσθη, ἢ
(ῥητέον τοῦτο πρὸς παραμυθίαν) καθεύδει λήθαργον.

Ἄλλὰ δὲν ἤρκει μόνη τῶν Μουσῶν ἡ λατρεία· ἀ-
πητοῦντο, πρὸς διαιώνισιν αὐτῆς, καὶ βασιλεία ἀρ-
μόζοντα εἰς τὰς ἐννέα βασιλείας τοῦ Ἑλικῶνος.
Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον δὲν εἶχε πῶς νὰ ἐπαρ-
κέσῃ εἰς τὴν δαπάνην, ἐνεκρίθη νὰ ζητηθῆ τῶν φι-
λομοῦσων ἢ συνδρομῆ δι' ἐπιτροπῆς, μεταξὺ τῶν
μελῶν τῆς ὁποίας ἀνευρίσκω τὰ ἐθνοφίλητα ὀνό-
ματα τῶν περιφανῶν ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος Θ. Κολο-
κοτρόνη, Γ. Κουντουριώτου καὶ Α. Ζαήμεν, καὶ τὰ
τῶν σοφῶν διδασκάλων Βάμβρα καὶ Γενναδίου. « Ἡ
Ἑλλάς, λέγει ὁ Κ. Φρεακρίτης, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεί-
νην συνεκέντρον εἰς ἑαυτὴν τὰς ἐλπίδας ἀπάντων·
τὸ ὄνομα αὐτῆς πανταχοῦ ἠλέκτριζε τὰς ἐσωτάτας
χορδὰς τῆς καρδίας· τὸ ἀποτέλεσμα ἄρα τῶν ἐνερ-
γειῶν τῆς ἐπιτροπῆς, μηδένα οὐδαμοῦ ἐχούσης ἀν-
τίπαλον, καὶ ὑπὸ τῆς νεαρᾶς βασιλείας διαφορο-
ροτρόπως ὑποστηριζομένης, ἦν ἤδη ἐκ προοιμίων
ἠσυχασμένον » (σελ. 8).

Καὶ ἦλθεν ἀληθῶς γενναῖον τὸ ἀποτέλεσμα· διότι
συνδρομῆ συνέβρευσαν πανταχόθεν, ὥστε περὶ τὰς
ἀρχὰς τῆς πρώτης ἐξαμηνίας τοῦ 1839 ἔτους κατε-
βλήθη ὁ θεμέλιος λίθος.

Τῶν συνδρομῶν τούτων τὸ ὅλον κεφάλαιον ἔκτοτε
μέχρι τῆς ἐσχάτως γενομένης ἀποπερατώσεως τοῦ
Πανεπιστημίου, ἀναβαίνει, κατὰ τὰς σημειώσεις τοῦ
Κ. Φρεακρίτου, εἰς 917,623 δραχμ.

Ἄν δὲν ἦτο μακρὸν ἠθελον ἐπαναλάβει τί ἕκαστος
συνεισέφερε· διότι τοῦτο ἀποδεικνύει καὶ τὸ μέτρον
τῆς προαιρέσεως καὶ τὸν βαθμὸν τῆς εὐπορίας· χά-
ριν ὅμως περιεργείας ἀντιγράφω ὀλίγα τινά.

Οἱ ἐν Ἀθήναις προσήνεγκαν 53,731 δραχμ., ὁ
βασιλεὺς Ὀθων 40,900, ἡ Κυβέρνησις 71,496,
ὁ Κωνστ. Ἰωνίδης 30,000, ἡ Σύρα 6,675, αἱ

Πάτρις 2,897, ἡ Ζάκυνθος 3,520, ἡ Κερκί-
λινια 3,666, ἡ Κέρκυρα 650, κτλ. Πλησίον τῶν
πρῶτων τούτων μετὰ κατανύξεως ἀναγράφω καὶ ἐ-
λαχίστους τινὰς ἐράνους, ἀποδεικνύοντας τὴν προαί-
ρεσιν τῆς χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου· ἡ μικρὰ Ἀνάφη,
παραδείγματος χάριν, ἀπέστειλε δραχ. 12, ἡ Κέα,
30 καὶ τὸ Νεόκαστρον 10.

Ἐκ δὲ τῶν ἐκτὸς τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος ὁμογε-
νῶν, ἐκ μὲν Αἰγύπτου ἐστάλησαν 51,142 δραχ. ὧν
αἱ μὲν 20,000 ὑπὸ τοῦ Ἰω. Δυναστάση, αἱ δὲ 18,
000 ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Τοσίτσα καὶ τοῦ Ν. Σταυρ-
νάρη καὶ αἱ 3,000 ὑπὸ τοῦ Σ. Τσιτσάνια· ἐκ δὲ Βιέν-
νης 76,916, ὧν αἱ μὲν 16,000 ὑπὸ Δημ. Τόρκα, αἱ δὲ
7,000 ὑπὸ Ζ. Χαράμη, ἄλλαι 7,000 ὑπὸ Μ. Κιο-
πέκα, 7009 ὑπὸ Γ. Δαύμπκ, 9,000 ὑπὸ Κ. Χαδία
καὶ 8,000 ὑπὸ Δ. Κωνσταντινοβίτε Γερμάνη· ἐκ
Πέστης 20,660, ἐκ Λονδίνου 17,308 καὶ καθ' ἑξῆς.
Προσῆνεγκε δὲ καὶ ὁ ἐν Νίση Ν. Ζωσιμάς 12,000,
ὁ δ' ἐν Πετροπόλει Κ. Α. Μπεναρδάκης τὰς 139,
158, δι' ὧν ὁ Κ. Φρεαρίτης ἐπεράτωσε τὴν οἰκοδομήν.

Ἀλλὰ καὶ ξένοι ἐφιλοτιμήθησαν νὰ συντρέξωσιν
εἰς τὴν ἀνάγειν τοῦ Πανεπιστημίου· ὁ πρίγκηψ
Μιλόσχος ἐστειλεν 25,000 δρ. ὁ Ροσχίλδ, 2,900,
οἱ ἐν Ὀλδερδούργω 2,000, οἱ ἐν Βόννη 4,311, ὁ
Ἀπόλλων Ρέτκιν 10,000 ὁ Βιθέσκος 3,000 κτλ.

Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι τῆς οἰκοδομῆς ἐγένετο ἐναρ-
ξίς κατὰ τὴν πρώτην ἐξαμηνίαν τοῦ 1839 ἔτους·
κατεσκευάσθη δὲ μία μόνον πτέρυξ, εἰς τὴν περὶ τὰ
τέλη τοῦ 1841 μετέβησαν ἀπὸ τῶν πλευρῶν τῆς
ἀκροπόλεως οἱ τοῦ τότε μὲν Ὀθωναίου νῦν δὲ Ἐθνι-
κοῦ πανεπιστημίου καθηγηταί· προέδκινε δὲ μι-
κρὸν κατὰ μικρὸν τὸ ἔργον διὰ τὴν ἔλλειψιν ἱκανῶν
χρημάτων, ἕως οὗ τὸ 1851 καὶ ἀνεστάλη.

Ὅτε τὴν 1 Σεπτεμβρ. 1863 ὁ Κ. Φρεαρίτης ἀνέ-
λαβε τὰ καθήκοντα τοῦ Πρυτάνεως, « ἡ μὲν ἀνα-
τολικὴ πλευρὰ τοῦ μοναδικοῦ τούτου πανεπιστη-
μίου τῆς Ἀνατολῆς ἦν κτερειπωμένη, ἡ στέγη κῶ-
τῆς ἦν ἐκ πνίου ἀσβεστομένου, τὰ σκινιδώματα αὐ-
τῆς σπασθρομένα, οἱ τοῖχοι διεσχισμένοι καὶ ρυπα-
ροί, τὸ ἐσωτερικὸν διεσχημένον ἐτι διὰ σκινιδῶν εἰς
πλείστα μικρὰ χωρίσματα πρὸς χρῆσιν τῶν διαφά-
ρων ὑπαλλήλων καὶ τῶν κλητῶν τῆς βουλῆς καὶ
τῆς γερουσίας, οἷτινες καὶ μαγειρικὰς ἐργασίας ἐν
αὐτῷ ἐξετέλουν. Οἱ διάδρομοι . . . ἦσαν μεταδεβλη-
θιμένοι εἰς οὐρητήρια καὶ εἰς σκοτεινοὺς ἀποπά-
τους. Αἱ σταῖ, αἱ μὲν ἀστέγαστοι, πλημμυροῦσαι
ἐν καιρῷ χειμῶνος ὑδάτων, αἱ δὲ πεπληρωμέναι ὑπὸ
τεμαχίων ἀρχαίων λίθων . . . Ὁ μεσδόμος· ἄνευ
στέγης καὶ ἀνεπίχριστος . . . αἱ αὐλαὶ ἀστρωταὶ καὶ
ἀνώμαλοι, παλλάκις τὸν χειμῶνα καθίσταντο ἀ-
διάβατοι· τὸ σύνολον δὲ . . . ἀνεπίχριστον ἐξωτε-
ρικῶς καὶ πλήρες ὕψων, ἐν αἷς ἐνεφώλευον πλείθη ἀ-

γρίων περιστερῶν, εἶχεν ἄψιν θλιβεράν μεσαιωνικῶ
τινος ἐγκαταλειμμένου κτιρίου » (σελ. 12—13).

Τοιαύτην οὖσαν τὴν κατάστασιν τοῦ ἀνωτάτου
ναοῦ τῶν Μουσῶν ἐπεθύμησε νὰ διορθώσῃ ὁ νέος
πρύτανης· ἀλλὰ διὰ τίνων τρόπων; Τοῦ πανεπιστη-
μίου τὰ εἰσοδήματα εἶχον ἐκλείψει, ἡ κυβέρνησις ἀ-
ποροῦσα οὔτε τῶν καθηγητῶν τοὺς μισθοὺς ἀπέτιε,
καὶ τῶν φιλογενῶν ὁ ζῆλος εἶχε μαρνανθῆ, διότι
« λίψ φλογερὸς καὶ πνιγερὸς ἔπνεε τότε ἐκ τῆς Ἑλ-
λάδος » (σελ. 14). Καὶ ὁμως δὲν ἀπεθάρρυνθη ἀ-
παταθείς πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς, συνήγαγεν εἰκοσιμῖαν
χιλιάδα δραχμῶν· ἀλλ' ἀπητοῦντο ἐπτάκις τόσαι.
« Τάτε ὁ ἐν Πετροπόλει μέγας τῆς Ἑλλάδος πολί-
της Δημ. Μπεναρδάκης μαθὼν τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν
ἐλεεινὴν τοῦ κτιρίου κατάστασιν ἐσπευσε ν' ἀπο-
σταίλῃ τῇ πρυτανείᾳ ὅσα ἐζητήθησαν πρὸς ἀποπε-
ράτωσιν αὐτοῦ » (σελ. 27). Χάρις δὲ εἰς τὴν θαψι-
λῇ ταύτην συνδρομῇ κατέστη τὸ κτίριον μεγαλο-
πρεπὲς καὶ ἄξιον τῶν Μουσῶν ἀνάκτορον.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἡ ἱστορία τοῦ Πανεπιστημίου.
Ἐπειδὴ δὲ τοῦ βιβλίου, ὅπερ ἐξεπόνθησεν ὁ ἀνάματος
πρύτανης, σκοπὸς κύριος ἦτο νὰ περιλάβῃ τὰς περὶ
τῆς ἀνακαινίσεως καὶ ἀποπερατώσεως πράξεις, συν-
ῆφθησαν ἐν αὐτῷ πάντα τὰ συμβόλαια ὅσα ἐγέν-
οντο διὰ τὰς ἐργασίας ὅπως δικαιολογηθῆ καὶ ἡ
ἐλαχίστη δαπάνη. Ὑπηρετῶν τὰς Ἀθήνας ἐφιλοτι-
μήθη, λέγει, νὰ μιμηθῆ καὶ τὸ πολῦτιμον ἐκεῖνο ἔθος
τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, καθ' ὃ ἐδίδεν εὐθύνας καὶ
« ὅς οὔτε ἤλειπεν οὐδὲν τῶν δημοσίων, οὐτ' ἀνήλω-
κεν », καὶ « ὅς προσῆλθε πρὸς τι τῶν κοινῶν ».

Τὰ συγγράμματα τοῦ Λαμαρτίνου εἰσὶ μὲν πολλὰ
καὶ ποικίλα, ὀλίγα ὁμως τὰ ἐκλεκτά· ἴσως μάλι-
στα ἐξ αὐτῶν, ἐν οἷς ποῦ μὲν, ὡς ἐν τῷ Voyage en
Orient, ἐπανθεῖ τὸ ψεῦδος, ποῦ δὲ, ὡς ἐν ταῖς
Confidences, δεσπόζει ἡ κατάκορος περιαιτολογία,
αἱ Ποιητικαὶ Μελέται εἰσὶ τὰ μόνα ἔχοντα ἀκίβδη-
λον τὴν ἀξίαν. Διὰ τοῦτο πρὶν ἢ συγχαρῶ τῷ Κ. Α.
Βλάχω διὰ τὴν εὐδόκιμον μετάφρασιν, συγχαίρω αὐ-
τῷ διὰ τὴν μετ' ἐπιγνώσεως ἐκλογὴν.

Ἡ μετάφρασις ἐν γένει ὁμολογεῖται δύσκολος, δυ-
σκολωτέρη τῆς συγγραφῆς. Καὶ τοῦτο λέγων δὲν
ἐννοῶ τὸ οἰκοθεν ἐννοούμενον, ὅτι δηλαδὴ ὁ μετα-
φραστὴς ἀπειτεῖται καὶ τῶν δύο γλωσσῶν ἐγκρατής·
διότι ἄλλως ἀπορῶ πῶς ἤθελε ταλμῆσαι νὰ μετα-
φράσῃ· ἀλλ' ὅτι μεταφέρων ἀπὸ τοῦ πρωτοτύπου εἰς
ἄλλην γλῶσσαν τὸν νοῦν τοῦ συγγραφέως, ἀνάγκη
πᾶσα νὰ μεταφέρῃ καὶ τὴν ψυχὴν, ἦτοι τὸ αἶσθημα,
τὸ πάθος· ἄνευ τούτου καὶ ἡ ἀκριβεστέρη ἐρμηνεία
τῆς ἐννοίας ἀποθίνει ψυχρά, ὑπὲρ τὴν Κασπίαν
χιόνα, ὡς καὶ ἄλλοτε ἔλεγον κατὰ Λαυκιανόν, καὶ
τὸν κρυστάλλον τὸν Κελτικόν.

Τοιαύτης ούσης ἐν γένει τῆς μεταφράσεως, ὅποια ἄρα αἱ περὶ τὴν τῆς ποιήσεως ἀκανθοί; Ἡ ποίησις εἶναι ὅλη πάθος· ὁ ποιητὴς γελᾷ καὶ κλαίει, μελαγχολεῖ καὶ ἀγάλλεται, ἐρᾷται καὶ μισεῖ, μεθύει καὶ νήφει, ἐξάπτεται καὶ βίγει, διέρχεται ὡς ἀστραπή τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ὡς κεραυνὸς βαραθροῦται εἰς τοῦ ἄδου τὰ τάρταρα. Ὅπόσον δύσκολον ἂν ἀκολουθήσῃ αὐτὸν ὁ μεταφραστὴς κατὰ τὴν ἀλλοπρόσαλλον ταύτην πορείαν!

Καὶ ὅμως νομίζω, εἰ καὶ δὲν ἔχω ὑπ' ὄψιν τὸ πρωτότυπον χάριν συγκρίσεως, ὅτι δὲν ἀπέκχμεν ὁ πήγασος τοῦ Ἑλληνόσ ποιητοῦ ἀμιλλώμενος πρὸς τὸν τοῦ Γαλάτου· διότι, ἀναγινώσκων τὴν *Ménandre*, τὴν *Melancholiar*, τὴν *Erhmelar*, σχεδὸν αἰσθάνομαι ὅ,τι ἠσθάνθη καὶ ὅτε ἀνέγνω αὐτὰς ἐν πρωτοτύπῳ. Καὶ μὴ λησμονώμεν ὅτι ὡς ἡ μουσικὴ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ ποίησις κρίνεται διὰ τῆς καρδίας.

Ἀλλὰ πλὴν τοῦ ποιητοῦ καὶ ὁ στιχουργὸς πατεῖ εὐθαρσῶς τὰ ἔχνη τοῦ πρωτοτύπου· ὁ *Klados* τῆς *Amorthalis* ἀποπνέει τὴν εὐωδίαν τῆς *Branche d'amandier*. Παραβάλλω μίαν μόνην στροφήν, ἥτις, ἀπορῶ πῶς, ἐπέζησεν εἰς τὴν ἀμουσον κεφαλὴν μου.

- Ὅπου ἂν ἦσαι, ἄθος ποικίλον,
- Εἶτε σὲ δρέπομεν, εἶτε μὴ,
- Ἐξαφανίζεσαι φύλλον, φύλλον,
- Ὡς αἱ χαρὰί μας, στιγμῆ, στιγμῆ. » (σελ. 89.)

Ἴδου καὶ τὸ πρωτότυπον

- Qu'ou la néglige ou qu'on la cueille,
- De nos fronts, des mains de l'amour,
- Elle s'échappe feuille à feuille,
- Comme nos plaisirs jour à jour. »

Τὴν μετάφρασιν τοῦ δευτέρου τῶν στίχων τοῦτον ἐμαλογῶ καὶ τοῦ πρωτοτύπου γοργωτέραν καὶ ἐντονωτέραν.

Ἀπολείπονταί μοι ἔτι ὀλίγα βιβλία, οἷον τὰ ὑπὸ τοῦ Κ. Γ. Λαμπρίση φιλοπονηθέντα, ἡ *Χαρηπίη* τοῦ Κ. Π. Σούτσου, τὸ περὶ τῆς προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης τοῦ Κ. Πέχταλ καὶ τινὰ ἄλλα. Θέλω δὲ εἶπει καὶ περὶ αὐτῶν τὴν γνώμην μου ἐν Ἀθήναις, εἰς ἃς ἐπανέρχομαι μετὰ τινὰς ἡμέρας, εἰ καὶ ἐπεθύμουν μετὰ τοῦ Ἰσοκράτους νὰ ζήσω πρὸς καιρὸν μακρὴν αὐτῶν. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ Παναθηναϊκοῦ ὁμοιάζειν αὐτὰς πρὸς τὰς ἑταίρας, μεθ' ὧν εὐχαριστοῦνται μὲν νὰ συνδιατρέψωσι μικρὰν οἱ ἐρωτοβληπτοί, οὐδεὶς ὅμως περιφρονεῖ τόσον ἑαυτὸν ὥστε καὶ νὰ συνοικήσῃ μετ' αὐτῶν. « Ὅμοίαν, ἔλεγεν ὑπὲρ τῆς Ἀθηναίων πόλεως, εἶναι ταῖς ἑταίραις. Καὶ γὰρ ἐκεῖναις, τοὺς ἀλισκομένους ὑπὸ τῆς ὥρας αὐτῶν βούλεσθαι συνεῖναι αὐταῖς· ὅμως δὲ μηδένα εὐτελῶς εὐτως αὐτοῦ περὶ φρονεῖν, ὡς ὑπομείναι ἂν συνοικήσῃ τινι αὐτῶν. Καὶ οὖν καὶ τὴν Ἀθη-

ναίων πόλιν ἐνεπιδηῆσαι μὲν εἶναι ἡδίστην, καὶ κατὰ γε τοῦτο πασῶν τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα διαφέρειν· ἐνοικήσῃ δὲ ἀσφαλῆ μηκέτι εἶναι ». Πότε, Θεέ μου, αἱ ἑταῖραι αὐταὶ θὰ σωφρονήτωσιν!

Ἐβρώσο.

N. Δ.

ΙΣΤΟΡΙΑ

τῆς

ΣΙΒΥΛΛΗΣ.

(Συν. Ἴδε τόμ. ΙΔ', καὶ ΙΕ' Φυλλ. 338, 340—356.)

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

Γ'.

Ο ΡΑΟΥΤΑ ΕΝ ΤΗ ΕΠΑΓΓΕΙ ΤΩΝ ΦΕΡΙΩΝ.

Μία ὥρα μόλις εἶχε παρέλθει ὅτε ὁ κόμης τὸν ἀναγκάσιον ἀπολύτως χρόνον, ἐν' ἀλλάξει τὸ ἀτημέλητον αὐτοῦ ζωγραφικὸν ἔνδυμα δαπανήσας, εἰσῆχθη εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς ἐπαύσεως τῶν Φερίων, ἐν ἧ ὁ μαρκήσιος καὶ ἡ μαρκησία ἀνέμενον καὶ ὑπεδέξαντο αὐτὸν μετὰ μεγίστης σοβαρότητος. Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν χειρισμῶν ἐγένετο ἐπὶ μικρὸν σιωπὴ, καθ' ἣν ὁ κόμης καὶ οἱ ξενίζοντες αὐτὸν παρετηροῦντο ἀμοιβαίως μετὰ συνεσταλμένου μὲν ἀλλὰ βαθέως ἐνδιαφέροντος. Ὁ κόμης καὶ ἡ κυρία τῶν Φερίων ἐξεπλάγησαν κρυφίως ὑπὸ τοῦ χαρίεντος καὶ νοήμονος χαρακτῆρος τοῦ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς συνιστῶντος τὸ πρόσωπον τοῦ Ραούλ· παρ' αὐτῷ δὲ ἡ θέα τῶν δύο ἐκείνων ἀξιοπρεπῶν, γλυκέων καὶ μελαγχολικῶν γερόντων ὀριζοῦς τέλος τὸ ἀμφίβολον ἔτι σχῆμα τοῦ προοιμίου.

— Κυρία μαρκησία, εἶπεν ἑλαφρῶς τρεμουσῆς τῆς φωνῆς, ἂν δὲν ἔφερα ἐδῶ μετ' ἐμοῦ αἰσθήματα ἀπολύτου σεβασμοῦ, ἤθελον τὰ εὖρει ἐνταῦθα... Ἀλλὰ θὰ ἐμάθετε βεβαίως ὅτι δὲν εἰσέρχομαι εἰς τὸν οἶκόν σας εἰμὴ διὰ νὰ ζητήσω προσταγὰς, καὶ ὅτι ὑπατάσσομαι εἰς αὐτὰς ἐκ τῶν προτέρων, μόνον τὴν ἄδειαν νὰ ἐξηγήσω τὴν διαγωγὴν μου ζητῶν.

— Κύριε κόμης, εἶπεν ὁ μαρκήσιος τῶν Φερίων, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν εἰς ὑμᾶς τὴν ἄδειαν ταύτην· ἀλλὰ καμμία ἐξήγησις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μεταβάλλῃ τὴν φύσιν—οὐχὶ τῶν προσταγῶν—ἀλλὰ τῆς παρακλήσεως ἣν ἔχομεν νὰ σᾶς ἀποτείνωμεν.

— Κύριε μαρκήσιε, ἐλπίζω τὸ ἐναντίον. Ἡ ἀφιξίς μου εἰς τὴν χώραν ταύτην ἠρέθισε καὶ ὑμᾶς καὶ τὴν κυρίαν Σιβύλλαν· τὸ ἐννοῶ. Ἐπιτρέψατέ μοι ὅμως νὰ σᾶς βεβαιώσω ὅτι ἡ σκέψις νὰ δείξω ἑλλειψιν σεβασμοῦ πρὸς αὐτὴν ἢ πρὸς ὑμᾶς, ὑπῆρξεν εἰς